
Søndagmorgen i Jerusalem

Et stykke journalistik af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Søndagmorgen i Jerusalem

4

Søndagmorgen i Jerusalem

Søndagmorgen i Jerusalem

[1] Genoptrykt og omredigeret i "Vedersø-Jerusalem Retur" Pag 119-130, under Overskriften: "Fra Jerusalem via Nazaret til Genesaret Sø".

Jp. 1/4 34.

Søndagmorgen i Jerusalem.

Kaj Munks Rejsebreve.

Sognepræst Kaj Munk sender "Jyllandsposten" en Række Rejsebreve fra sin store Udenlandsrejse. Vi bringer i Dag det ellefte, hvori han skildrer Søndagmorgen i Jerusalem.

DET ER PAASKE. Lad os da bryde vor regelrette Rejseplan, lad os vaagne en Morgen og være i Jerusalem. Og lad os forlade vor Vittighed og vor Vigtighed, lad os forlade os selv, lad os være stille foran Højtiden! Og skønt vi nu er i Davids Stad, og Billeder fra Israels Paaske trænger sig ind paa os: de tusinde Tog af jødiske Pilgrimme, der lige fra Salomos Dage indtil Titus, hvis stormende Romere hærgede By og Tempel og ikke lod Sten paa Sten tilbage, er draget op til Helligdommen for at fejre Mindet om Guds vidunderlige Udfrielse af det udvalgte Folk fra Ægyptens Trældom, saa vil vi dog som Kristne vie vore Tanker i Dag til Opstandelsens Fest. Derfor vil vi begynde vor Vandring paa denne Søndag med at tage ud til den Grund, der ene af alle de Steder, Kirkerne sidenhen har udpeget som Skuepladser for de hellige Begivenheder, med Sikkerhed kan antages at være den rette, vi vil styre vore Fjed over til Oliebjerget og standse ved de 8 ældgamle Oliventræer, der er, hvad der er tilbage af Getsemane Have.

Helst vil vi komme der saa tidligt, at Dagen endnu ikke er brudt frem; kummerfuldt ældede, næsten kun spøgelsesagtigt levende rækker de gamle Buske de saa godt som udgaaede Grene med de tyndløvede Smaakviste paa ud imod Dagingen, som længes de efter Solen til at varme de forfrosne, knudrede Lemmer. Længe forbliver vi stille i en Andagt, der fødes af sig selv; maaske staar vi Ansigt til Ansigt med et levende Væsen, som Jesu Haand har berørt; maaske har han støttet sit af Angst og Usikkerheds Pine vaklende Hoved mod denne sprukne, stive Stamme, der dengang var ung og bøjelig og ved den voldsomme Berøring har skælveth som i Medynk med en medlevendes ensomme Kval og har svalet den blodsvedige Pande med sin nattefriske Kølighed. En lille Fugl begynder at pippe, og nu, da Nattens og Mindernes store Tysthed er brudt af en levendes Stemme, tager ogsaa vi Mod til os og spørger Havens aartusindaarige Beboere: "Oliventræer, er det sandt, I kan naa saa høj en Alder? Er der virkelig nogen af jer, der var her hin Nat? Saa I den forkomne lille Skare, de 4 bange og raadville Mennesker, søge herind i Mørket, saa I ham selv slide sig et Stenkast fra de andre 3 og de andre, Vennerne, svigte ham denne hans sidste Nat og slippe i Søvn under jert Læ? Hørte I hans jammerfulde Udraab mod Himlen, det, der endte i Lydighedens Mønsterbøn? Saa I Sendebudet, der kom fra det høje og tørrede hans vaade Tindinger, eller var det en af jer selv, der ynkedes mere, end et Træs Natur kan bære det, og i en Engels Skikkelse gav ham Svaling og Støtte? Hørte I den perverse Lyd af Forræderens

Kys, og saa I Forventningens Præsters Tjenere lægge Haand paa den, de forventede? O, fortæl, fortæl!”

Men Oliventræerne staar tavse og urørlige, som gamle Folk, der er altfor langt væk i deres egne Tanker til, at man kan raabe dem op. Først da en Klokke i den Kirke, Paven anmassende har bygget her paa det hellige Sted, gnældende falder ind i Morgenstilheden, vaagner de; der gaar et Gys gennem de sparsomme Blade, saa sænker Stilheden sig atter over Stedet, og Oliventræerne er atter inde i Eftertankens dødlignende Fjernhed og Fred.

*

Hvor laa Ypperstepræstens Gaard, hvor var Pilatus' Palads? Ingen ved det med Vished mere. Men lad os gaa ind i Jerusalem igen, dreje gennem Damaskusporten ind i denne snævre Gade; Lyset begynder at flakke over Byen fra den opgaaende Sol, hist og her staar Mænd og varmer sig ved en Kulild i den kuldeklare Foraarsmorgen, et Sted taler de ivrigt sammen, næsten som om de skændes, saa bryder et Hanegal gennem deres Højrøstethed, og en af Mændene vender sig om - vi gaar videre, og maaske vor Hage skælver en Smule: Hvad overværede vi? En dagligdags Begivenhed, hændt Millioner af Gange før, men af disse Millioner een Gang med den verdenshistoriske Baggrund, en graa Fredag Morgen, og Manden, der vendte sig ved Hanegalet, hørte sig staa og sværge en galilæisk Ed.

*

Snævrere og snævrere bliver Gaden, nu er vi midt mellem Udsalgsboderne, saa smalt er her, at kun med Møje kan to Æsler med deres Drivere passere hinanden. Formiddagens Sol begynder at gøre sig gældende, ligesaa Stanken fra Butikkerne og deres Kunder; kun en Anelse af en Stribe Himmel over os, saa, nu krummer Husene sig sammen foroven, saa ogsaa den lukkes ude, og stejlt gaar det opad, saa stejlt, at man har Besvær med at slæbe sig selv og sin Overfrakke. Vi snubler over Børn og løber paa handlende Kvindfolk, vi baner os Vej frem gennem Citroner og Lerkrukker og Æselsgødning og Faarekød og Tomater og Smykker og pjaltede Mennesker og et Par Politibetjente, der drukner i Mylderet - en østerlandsk By, i Dag som for 1900 Aar tilbage, maaske Cigaretterne er eneste Forskel; lad det da være 1900 Aar siden, at vi staar her! Skal vi standse hos Skomageren, som sidder her og slaar Pløkker i, og spørge om Prisen paa et Par gode Sandaler?

Ja, gode og gode, Herre, det er to Ting, det er mange Ting; her er nu et Par af syrisk Læder, prima Sort, bedste syriske Læder, 14 Pjaster, ikke mere end skallede 14 Pjaster. Billigere? Næ, hør nu lidt, selvfølgelig findes her et Par til 10 Pjaster, men den Slags er ikke til Salg for Herren, Filisterlæder, usselt Filisterlæder, det skørner altid, det Skind fra Kysten. Herren er fra? Fra Afrika selvfølgelig, jo, man kan høre det paa Dialekten, ikke nytte at nægte, man ser sine Folk an, har nu haft Forretningen her i 20 Aar, et godt Strøg, et godt Strøg, Folk af Levemaade kommer her forbi, saa er her et Par af Skind fra Gilead, solideste, der findes, med Garanti, og med attisk Snit, Sager, hvad? 25 Pjaster, Spotpris, se nu Hælen, som et Skib, ikke? Og Pudsen her under Saalen, ingen Ømhed paa Sten, ingen Hede fra Sand, bare 25 Pjaster; men ved det, Herren er fra Afrika, 21½ Pjaster, nøjeste Pris, nærmest Foræring; men Kunder fra Afrika under man altid særlig godt, for de prutter ikke.

Der er blevet Uro paa Gaden imens, Folk puffes og trænges, med eet dukker der eng[2] - hvad jeg vilde sige: romerske Soldater op, og som ved et Trylleslag er det umulige sket: der er fri Passage.

Og der, med Haaret klistret til Panden og dødblege Kinder, slæber en foroverbøjet Yngling sig op ad det stejle Stræde, næsten segnende under en Planke, de har lagt ham paa Ryggen.

Dadelgrossererne, der sidder ved Terningerne med Vinkaraffen foran sig i Værtshuset overfor, ser flygtigt op og rafler saa videre. Men Bageren ved Siden af os visker en Taare af Øjet og giver sig ilfærdigt til at ordne sine Kringler, for at ikke Romerne skal blive det var. Manden med Planken prøver at skubbe den lidt over imod den anden Skulder og kommer derved til at snuble, hvad der faar en lille Dreng til at stikke i et hujende Grin. Skomageren, der ærgrer sig over at miste vor Opmærksomhed, slaar ind i klynkende Beklagelser over, at siden de er begyndt at benytte Golgata til Rettersted, har han daglig i Forretningstiden disse Optog til at skade Smaafolk i Næringen, og da han mærker, vi stadig ikke mere laaner ham Øre, flyver Galskaben i ham, og han farer ud og spytter efter Forbryderen. Et hulkende Barn, en Klump grædende Kvinder, et Par landligt udseende, forvaagede Mænd - saa er Toget forbi, og Stimlen lukker sig atter efter det.

*

Søndag Morgen; vi er flygtet udenfor Jerusalem, jaget af Fredagens Minde; vi er tyet ind i de dødes Have. I firkantede Forhøjninger trænger Gravene sig om os, mere oven for Grunden end under den, saa karrig er Klippen paa Jord. Ogsaa er der hist og her hugget Huler ind i den til Brug for de døde. Ikke en Blomst er plantet noget Steds. Ikke en Fugl høres. Isnende er Bjergluften i den graa Morgen, isnende Stilheden mellem Gravene; kun under os synger Kedrons Bæk en Vise, vi ikke forstaar.

Da hugger Solen sig gennem Østens tunge Skymasse, spiller paa et Indhug i Klippen over vort Hoved, skinner paa Stenen, der ligger ved Siden, lyser ind i en Hvælving, der er tom.

Og med eet begynder en Fugl et Steds at kvidre, og de vilde Blomster lukker sig op i Solstriben omkring den aabne Grav.

*

Hvad er Jesu Opstandelse? Vaarens Sejr over Vinteren, Kornet, der døde i Mulden og nu livsgrønt rejser sig fra sit Lejested, Blomster, der bryder gennem den vaade sorte Jord, og Fugle, der atter kommer fra deres Flugt til Solen, alt sammen som Tegn for Hjertet, der holder ud under Nordens Kaar, at Livet er uovervindeligt - skal det end vige en Tid, det vender dog sejrrikt tilbage.

Hvad er Jesu Opstandelse? Det er de savnslagne Sjæles hede Drøm, de livshungrende banges brændende Haab om, at naar Døden har taget, hvad der haandgribeligt tilkommer den, sætter den evige usynlige Verden ind med et al Forstand overgaaende Under. Det er den i Kød skabte, at Undergang truede Menneskeheds urgamle Myter om Guder af Godhed, der dræbtes for Menneskenes Skyld og saa opstod til evigt Liv for at føre deres Følge efter sig i lysende Fjed; Myter, der fik Kød og Blod og blev Virkelighed i Menneskesønnen fra

Nazareth. Det er alt dette og meget, meget mere.

Men naar vi nu staar her, paa selve det Sted eller ganske nær ved det Sted, hvor Menigheden tror, hint mærkelige skete i Kristendommens Paaskemorgengry, da vil vi sige, at Jesu Opstandelse er simpelthen dette, at da Fiskeren Simon fra Galilæas Sø og hans gode Venner stod med knuste Sjæle, fordi den Mand, de havde knyttet deres Skæbner til for Tid og Evighed og ventet sig Gud af, var blevet dræbt for deres Øjne, da vendte for deres Øjne denne døde tilbage til Livet med Sjæl og Legeme, saa deres styrtede Haab og knækkede Tro rejste sig som han og gav dem Styrke og livslang Begejstring til at grundlægge hans Rige paa Jorden, et Kærligheds-Rige, hvor Synder forlades og Døden ikke tros.

Jesu Opstandelse - det er ikke noget, der stemmer med vore Tanker. Dertil er de alt for kloge, alt for selvraadige, alt for fordringsfulde. Vore Tanker anerkender ikke, at en død Krop kan leve op igen, gaa gennem lukte Døre, løftes op i Luften og forsvinde. Overfor sligt forsvarer de sig med afvisende Formodninger om, at gamle Gudesagn er af tjenstivrige Disciple overført paa det nye Gudeemne som Sensationsreklame for dette sidste Skrig paa Religionens Marked, og hjælper sig hellere med fortvivlede Teorier om Svindel, om Romermagtens Beruselse, sammensvorne Tyveri og Opbrænding af Liget eller Skindød og Forklædning og Landflygtighed. Vore Tanker er alt for aandelige og moralske til at se nogen Fordel i Troen paa massiv Kropsoprejsning, endsige af et enkelt Menneske, aldenstund vi andre pænt maa raadne, eller til at lade sig trosstyrke af en synlig Begivenhed, endsige da det kun var nogle enkelte, for 1800 Aar siden afdøde og ikke videnskabeligt kontrollerede Almuesfolk, der fik Syn for Sagn, mens vi andre stadig maa nøjes med det sidste. Nej, Jesu Opstandelse nøjer sig med at stemme med Virkeligheden, den Virkelighed, der aldrig afpasser sig efter os, efter vore Teorier, Spekulationer eller Begæringer.

Og hvorfra ved vi da, den var virkelighed? Vi støtter det ikke paa nogen kløgtig eller forsigtig Sandsynlighedsberegning, at da nu Disciplene med eet Slag blev saa forundrede fra lammet Nedtrykthed til triumferende Energi, at enhver anden tænkelig Grnd maa forekomme utilstrækkelig og konstrueret, er det endog videnskabeligt forsvarligt at tage den Forklaring for gode Varer, der hviler paa den historiske Overleverings grund. Vi fremfører heller intet om, at det stemmer med vort Hjertes dybeste Krav. Thi dels kan dette som andre Lys i Mosedybet være en Lygtemand, og dels har Paaskeunderet for mange ”dybe Hjerter” Afsmag af spiritistisk Anretning, tilmed kun *da* overbevisende om, at Jesus aabenbarede sig i Kirkerne Jorden over ved Højmesse hver eneste Paaskedag. Nej, Troen paa Jesu Opstandelse er en Tillidssag. Vi kalder den Virkelighed, fordi vi tror paa den, og vi tror paa den, fordi vor Mor eller Stine Kokkepige eller vor Lærer i Folkeskolen troede paa den, og fordi Simon Peter troede paa den, og fordi vi med Hjertet blev knyttet til vor Mor eller Lærer Madsen og Simon Peter.

Hvad er da Opstandelsen? Den er Guds Garanti for Jesus, givet enkelte som Øjesyn til saa stærkt et Vidnesbyrd, at de blev til Tro for mangfoldige.

Men nu de Mennesker, der ingen Lærer Madsen har haft og ikke takserer Simon Peter synderligt højt. Og de, der helst vil have Fred i Graven, naar de endelig der er sluppet vel i Havn.

Spørg mig ikke! Hvad ved jeg? Der skabes Kar til Ære og Kar til Vanære. Og Paulus drømte engang en højspændt Fantasi om, at ad tusinde underfulde Veje gennem Liv og Død skulde det komme dertil, at *hvert* Knæ skulde bøje sig og *hver* Tunge bekende, at Jesus Christus er Herre, til Gud Faders Ære.

*

Se, nu staar Solen straalende ind i den tomme Grav her mellem alle de døde. Et Firben kiler os kaad forbi. Højere synger Kedrons Bæk paa sin sprudlende Davids-salme. Inde i Jerusalem vaagner Kirkeklokkerne brat: ortodoxe og romerskkatolske og protestantiske - alle vil de hjælpe med at ringe Søndagen ind. Og inde i Stilheden i vort Sind begynder en Paaskestrofe at nynne:

Skytung luder over Grave
Morgnen uden Guld i Mund.
Syndens Slægt i Dødens Have
under Dom sig græd i Blund.
Ingen Lyd af Fuglerøst.
Ingen Duft af Blomstertrøst.
Tungt de gode Sten bebude:
Her er Haabet lukket ude.

Paa et Vink af Herren ruller
Østens Skyhæng bort paa Stand.
Dagen brat med Sol paa Skulder
træder over Nattens Rand.
Fuglen vaagner op med Sang,
Blomster træder Dans paa Vang.
Men de tunge Sten paa Grave
rokker intet Lys af Lave.

Du, som Slægtens Strafkalk tømte,
selv foruden Skyld og Brist,
holdt i Graven Ret og dømte
Død til Døde Jesus Krist,
Du paa Guds Benaadestol
ene er den Livets Sol,
der kan sprænge Mørkets Bælte,
hver en Sten fra Grave vælte.

Kaj Munk.